

Menihi so velikoláški svet obljudili in obdelovali. Bili so prvi dušni pastirji takratnega ondi bivajočega ljudstva. Sezidali so prvotni cerkvi v Laščah in na Slévicu. Listina iz leta 1230. nam pove, da je bival v Laščah menih Herand kot oskrbnik (magister). Danes pa ni med ljudstvom nobene spomina več na bele menihe. Stiški samostan namreč so koncem 14. stoletja opravljali slabi gospodarji. Marsikaj samostanskega posestva se je moralo odprodati. Že leta 1300. najdemo na Slévicu druge gospodarje, Turjaške.⁸ Še hujše pa je bil samostan prizadet za časa turške sile. Takrat izginejo menihi iz tega ozemlja popolnoma.

Turki so okoli Lašč večkrat in hudo razsajali. Posebno hudi napadi so se izvršili leta: 1415., 1469., 1471., 1472., 1473., 1528., 1546., 1598. Najhujši napad pa, ob katerem so Turki ta kraj popolnoma razdejali, se je izvršil leta 1528. Takrat so napadli Kočevje, Ribnico, Ortnek, Nadlišek, Bloke, Lož in Cerknico. Požgali so, kakor poroča Trubar sam, cerkev svetega Jerneja na Rašici, v Laščah in napadli tabor na Slévicu. Tabor so sicer obvladali, morijo je pa preprečila nagla in nenadna pomoč od strani kranjskega plemstva. To pomoč so ljudje pripisovali priprošnji Marijini, kateri na čast je zložil Laščan Josip Stritar v pesmi »Turki na Slévicu« lep hvalospev.

(Konec.)

⁸ Schumi, Arch. II. 252—262.

M. Fontana d. C.:

Zakaj?

Misel moja plove
daleč na jug,
na solnčne jadranske bregove.
Tam postoji
in se začudi.
Tam obstrmi in vzdrti...
In kot v težkih sanjah tresoč se otrok
zaplaka misel
ob teh bregovih
v teh grenkih dnovih — —
Zakaj pač, zakaj — ?
Bili so nekdaj naš raj.

